

Sfântul Tihon din Zadonsk

**DRAGOSTEA ȘI MILA
FAȚĂ DE APROAPELE**

Traducere din limba rusă de Denis Chiriac

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2018

CUPRINS

I. DRAGOSTEA FAȚĂ DE APROAPELE 9

Fără dragoste toate, chiar și faptele bune, sunt zadarnice	11
Reflectând la dragostea față de aproapele	13
Motive pentru care ar trebui să îl iubim pe aproapele.....	16
Cum să îl iubim pe aproapele	18
Iubește-l pe aproapele tău ca pe tine însuși	18
Roadele dragostei creștine.....	20
Chipul dragostei în Sfânta Scriptură	29
Motive care ne îndeamnă la iubire reciprocă	30
Dragostea față de aproapele și iubirea de sine.....	39
Iubirea de sine – cauza oricărui rău	42
Dragostea față de aproapele înseamnă dragoste față de Dumnezeu	45

II. PĂCATE ÎMPOTRIVA APROAPELUI..... 47

1. MÂNIA ȘI FURIA	47
Nu există nimic mai nerușinat și mai îndrăzneț decât furia	48
Reflectând la furie.....	48
O patimă chinuitoare și cumplită.....	50

2. INVIDIA ȘI DUȘMĂNIA	57
Invidia – rădăcina uciderii de oameni.....	57
Reflectând la invidie.....	58
Întristarea pentru bunăstarea aproapelui	59
Invidia și mândria	60
Scopul invidiei este să-l vadă nefericit pe aproapele	61
O patimă chinuitoare	61
Faptele invidiei – lucrare a diavolului.....	63
Remedii împotriva patimii rele și păgubitoare a invidiei	64
3. JUDECAREA ȘI CLEVETIREA	66
Cel care iubește clevetirea, acela îi slujește diavolului.....	67
Începutul acestor păcate	69
Motive pentru care nu-l putem judeca pe aproapele	70
Roadele limbii și ale inimii nestăpânite, neîngrădite de frica de Dumnezeu.....	73
Remedii pentru aceste patimi	74
Cum să evităm aceste patimi	77
Despre mângâierea celor care suferă clevetire și ponegrire.....	78
4. MINCIUNA ȘI LINGUȘIREA	80
Omul viclean este un lup în piele de oaie.....	80
Reflectând la minciună și la lingușire.....	81
Societatea nu are o rană mai mare decât oamenii lingușitori și vicleni	85
Trebuie să fim sinceri în relația cu aproapele.....	86

III. MILA FAȚĂ DE APROAPELE	88
Mila și milostenia – inima virtuților	89
Reflectând la milă	91
Motive care ne îndeamnă la practicarea milosteniei	92
Rodul iubirii creștine față de aproapele	93
Motive care ne îndeamnă la faptele milei sufletești	94
Motive care ne îndeamnă la faptele milei trupești	100
Milostenia, bogăția și zgârcenia	106
Lipsa de milă	112
Ce este milostenia și cum trebuie dată?	116
IV. ÎMPĂCAREA CU APROAPELE	122
Împăcarea cu fratele – jertfă adevărată lui Dumnezeu	122
Reflectând la împăcarea cu aproapele	123
Motive pentru care ar trebui să ne împăcăm cu aproapele și să-i cerem iertare	123
Calea cea largă și ușoară spre curățirea păcatelor	125
Reflectând la iertarea greșelilor aproapelui	125
Motive pentru iertarea greșelilor fratelui	126
V. DATORIILE CREȘTINULUI FAȚĂ DE APROAPELE	133
Un singur trup și un singur duh	134
Legătura iubirii	135
Compătimirea	136
Cu dragoste să ne slujim unii altora	137
Pomii care nu aduc roade bune	139
Unirea celor credincioși cu Hristos	141

I. DRAGOSTEA FAȚĂ DE APROAPELE

„Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.” (Mt. 22, 39)

„Ci toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorocii.” (Mt. 7, 12; Lc. 6, 31)

„Oricui îți cere, dă-i.” (Lc. 6, 30)

„Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții.” (In 13, 34-35)

„Iubiți-vă unul pe altul din toată inima.” (I Pt. 1, 22)

„În sfârșit, fiți toți într-un gând, împreună-pătimitori, iubitori de frați, milostivi, smeriți. Nu răsplătiți răul cu rău sau ocară cu ocară, ci, dimpotrivă, binecuvântați, căci spre aceasta ați fost chemați, ca să moșteniți binecuvântarea.” (I Pt. 3, 8-9)

„Dar mai presus de toate, țineți din răspuțeri la dragostea dintre voi, pentru că dragostea acoperă mulțime de păcate.” (I Pt. 4, 8)

„Cine iubește pe fratele său rămâne în lumină și sminteală nu este în el. Iar cel ce urăște pe fratele său este

în întuneric și umblă în întuneric și nu știe încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui.” (I In 2, 10-11)

„Cine nu iubește pe fratele său rămâne în moarte. Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni.” (I In 3,14-15)

„În aceasta am cunoscut iubirea: că El Și-a pus sufletul Său pentru noi, și noi datori suntem să ne punem sufletele pentru frați. Iar cine are bogăția lumii acesteia și se uită la fratele său care este în nevoie și își închide inima față de el, cum rămâne în acela dragostea lui Dumnezeu? Fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul.” (I In 3, 16-18)

„Iubiților, să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu, și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire.” (I In 4, 7-8)

„Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată, dar de ne iubim unul pe altul, Dumnezeu rămâne întru noi și dragostea Lui în noi este desăvârșită.” (I In 4, 12)

„Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el.” (I In 4, 16)

„Nimănui cu nimic nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul; că cel care iubește pe aproapele a împlinit Legea.” (Rom. 13, 8)

„Iubirea nu face rău aproapelui.” (Rom. 13, 10)

„Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufeste. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută

ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată.” (I Cor. 13, 4-8)

„Ci fiți buni între voi și milostivi, iertând unul altuia, precum și Dumnezeu v-a iertat vouă în Hristos.” (Ef. 4, 32)

„Îndemnați-vă și zidiți-vă unul pe altul.” (I Tes. 5, 11)

„Vă rugăm însă, fraților, dojeniți pe cei fără de rânduială, îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți.” (I Tes. 5, 14)

„Rămâneți întru dragostea frățească. Primirea de oaspeți să n-o uitați căci prin aceasta unii, fără ca să știe, au primit în gazdă îngeri.” (Evr. 13, 1-2)

Fără dragoste toate, chiar și faptele bune, sunt zadarnice

Dragostea față de aproapele este rădăcina și elementul de legătură al multor virtuți. Dragostea adevărată ți-l arată pe aproapele ca pe tine însuși. Ea te învață să te bucuri pentru bunăstarea lui nu mai puțin decât pentru a ta și să-ți pară rău pentru nefericirea lui ca pentru a ta proprie. Dragostea îi face pe mulți un singur trup, iar sufletele lor le face lăcașuri ale Sfântului Duh, pentru că Duhul Păcii odihnește mereu peste cei uniți prin dragoste. Dragostea îl face pe fiecare om părtaș al binelui ceresc.

Dragostea de dragul lui Hristos este atât de puternică, de permanentă și de nebiruit, încât nimic nu o poate distruge: nici clevetirea, nici pericolele, nici moartea. De aceea și spune Apostolul Pavel: „Dragostea nu cade niciodată” (I Cor. 13, 8).

Dragostea trebuie nutrită și față de cei nevrednici. Ea este mai mare decât toate jertfele; Dumnezeu nu va primi nici o jertfă fără dragoste.

Lacrimile și întristarea dragostei sunt mai plăcute decât orice răs și bucurie, întrucât nu se bucură de atâta liniște lăuntrică cei care râd, în comparație cu cei care plâng pentru alții.

Dragostea față de aproapele este mai presus decât darurile, căci, fără dragoste, toate darurile nu le aduc nici un folos celor care le au.

Dacă toți pe lume s-ar iubi reciproc, nu am mai avea nevoie nici de legi, nici de judecători, nici de executori și de nimic altceva asemănător, întrucât toți ar fi într-atât de feriți de rău, încât nici numele păcatului nu le-ar fi cunoscut.

Nu există nici un păcat atât de puternic pe care forța dragostei să nu-l poată birui. Mai degrabă o ramură uscată ar putea să nu ardă în inima unei mari flăcări de foc, decât firea păcătoasă să nu fie biruită de forța iubirii.

Dragostea adevărată este cea nutrită de dragul lui Dumnezeu. Ea ne cere să-i iubim pe toți, iar dacă pe unul îl iubim, iar pe altul nu – ceea ce simțim nu este decât o prietenie omenească.

Dacă am fi fost cu toții prieteni adevărați, nu ne-ar mai fi fost necesare deloc tainele, întrucât, precum omul

nu are nimic ascuns față de sine însuși și nu poate să ascundă nimic de propria persoană, la fel nu le-ar fi ascuns și față de prietenii săi. Toate tainele au apărut între noi din pricina sărăcirii iubirii.

Sufletul întărit prin arma dragostei petrece mereu în siguranță și nu se teme de săgețile de foc ale diavolilor.

Credința și dragostea sunt o doime nedespărțită.

Reflectând la dragostea față de aproapele

Iubirea de Dumnezeu va naște și iubirea de aproapele, adică față de orice om, căci cel care Îl iubește pe Dumnezeu neapărat îl iubește și pe aproapele său. Iată care sunt roadele iubirii creștine:

Primul rod este îndelunga răbdare: „Dragostea îndelung rabdă”. Cel care îl iubește pe aproapele nu se răzbună pentru jignirea pricinuită, ci le rabdă pe toate cu blândețe și cu nerăutate. Ba chiar, mai mult de atât, se roagă pentru cei care îi fac neazuri, spunând cu Întâiul Mucenic: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (Fapte 7, 60). La aceasta ne îndeamnă și Apostolul Iacov: „Fiți îndelung-răbdători, fraților, până la venirea Domnului” (Iac. 5, 7). Și Sfântul Apostol Pavel ne spune: „Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele” (Rom. 12, 21).

Al doilea rod: „Dragostea este milostivă”. Văzând că aproapelui îi lipsește bunăstarea, sufletul îl compătimește și primește neazul aproapelui ca pe al său propriu: suferă împreună cu cel suferind, îl compătimește pe cel bolnav, plânge cu cel ce plânge, se tânguiește cu

cel ce se tânguiește și se străduie să îi mângâie pe toți; în necazul aproapelui nu se cruță pe sine, ca să îl ajute pe aproapele în necazul lui, iar sărăcia acestuia o vede drept sărăcia sa. La aceasta ne îndeamnă și Hristos: „Fiți milostivi” (Lc. 6, 36). La fel ne învață și Sfântul Apostol Pavel: „Plângeți cu cei ce plâng” (Rom. 12, 15).

Al treilea rod: „Dragostea nu pizmuiește”. Precum de necazul aproapelui îi pare rău, la fel se bucură și de bunăstarea lui. Fericirea și nefericirea aproapelui le consideră ale sale. De aceea, Apostolul Pavel ne îndeamnă: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură” (Rom. 12, 15).

Al patrulea rod: „Dragostea nu se trufește, nu se mândrește”, nu se crede mai presus de ceilalți, ci se vede mai prejos decât aceștia. Astfel: se smerește în fața tuturor; este ascultătoare și supusă față de toți; este cuviincioasă și milostivă; mereu se judecă pe sine, iar nu pe alții; pe sine se mustră și se umilește, iar nu pe alții. Ceea ce ne învață și Apostolul: „În cinste, unii altora dați-vă întâietate” (Rom. 12, 10).

Al cincilea rod: „Dragostea nu se dedă la excese”, precum procedează cei neîndurători și nesupuși, ci este binevoitoare față de toți – atât la arătare, cât și în interiorul său –, fiind liniștită, blândă și statornică.

Al șaselea rod: „Dragostea nu caută ale sale”. Ea îi face bine aproapelui său fără să caute vreun folos personal; binefacerea este bucuria și veselia sa. Prin aceasta, dragostea se aseamănă cu Creatorul său, Care îi poruncește soarelui să strălucească spre binele tuturor și Care trimite ploaie în mod dezinteresat asupra tuturor (Cf. Mt. 5, 45). Iar Apostolul ne îndeamnă: „Nimeni să

nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui” (I Cor. 10, 24). Astfel: un stăpân bun nu caută folosul său, ci al slujitorilor; un păstor nu își cruță sănătatea pentru binele comun; un ostaș nu se cruță pe sine de dragul folosului patriei.

Al șaptelea rod: „Dragostea nu se mânie”, adică nu îi îngăduie mâniei să se aprindă și nu-și deschide buzele ca să rostească blesteme sau muștrări împotriva aproapelui.

Al optulea rod: „Dragostea nu se bucură de neadevăr”, ci se întristează atunci când aproapele este jignit și nedreptățit.

Al nouălea rod: „Dragostea se bucură de adevăr”, atunci când vede că toți sunt într-o stare bună și dreaptă.

Al zecelea rod: „Dragostea îi iubește pe toți”, și pe cei buni, și pe cei răi, fapt prin care se aseamănă cu Tatăl Cel ceresc, Care „face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni” (Mt. 5, 45).

Al unsprezecelea rod: „Dragostea pe toate le crede”, se poartă cu sinceritate cu toți și nu lingușește pe nimeni; la fel gândește și despre ceilalți – de aceea îi și crede pe toți.

Al doisprezecelea rod: „Dragostea nu cade niciodată”, ea nu poate să înceteze vreodată; începe în veacul acesta, dar se va desăvârși în veacul viitor.

Antipodul iubirii este ura, din care se nasc toate acele păcate opuse virtuților născute din iubire.

Motive pentru care ar trebui să îl iubim pe aproapele

1) Aproapele nostru este fratele nostru, este robul lui Dumnezeu, creat după chipul Lui, răscumpărat prin sângele lui Hristos. El este unul dintre membrii singurei Biserici, fiind chemat și el la viața veșnică.

2) Cel care iubește, acela „rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el” (I In 4, 16). Mare lucru este unirea cu Dumnezeu.

3) Cel care iubește, acela este ucenicul lui Hristos (vezi In 13, 34-35).

4) Celelalte daruri, precum vorbirea în limbi, faceerea de minuni și altele, „sunt nimic fără Dumnezeu” (vezi I Cor. 13, 2). „Fără dragoste, toate darurile le sunt nefolositoare celor care le au”, ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

5) Cel care nu îl iubește pe fratele său, nu Îl poate iubi nici pe Dumnezeu (vezi I In 4, 20). „Dragostea este mai mare decât toate jertfele, și nici o jertfă nu va fi primită de Dumnezeu fără dragoste” – ne spune iarăși Sfântul Ioan Gură de Aur.

6) „Cine iubește pe fratele său rămâne în lumină” (I In 2, 10).

7) „Iar cel ce urăște pe fratele său este în întuneric și rămâne în moarte [...] și este ucigaș de oameni” (I In 2, 11; 3, 14-15).

8) Dragostea este pregustarea vieții veșnice, unde va exista numai dragoste, bucurie și mângâiere reciprocă.

9) Cu cât mai multă și mai curată este iubirea în cineva, cu atât acela se aseamănă mai mult cu Dumnezeu, Care este Dragostea și Bunătatea veșnică.

10) Bunăstarea tuturor își are originea în dragostea reciprocă. O, cât de bine ar fi trăit toți așa, dacă s-ar fi iubit unii pe alții! Atunci nu ar mai fi fost furturi, hoții, jafuri, crime, violențe, înșelătorii, viclenii, dojeni, calomnii, ponegriri, clevetiri, ironii, înjurături; nu am fi întărit hambarele noastre pentru păstrarea averii noastre; nu am mai fi avut nevoie de paznici; nu ar mai fi fost necesare lacătele; nu ar fi fost atâția care plâng, vărsând lacrimi de sânge; nu s-ar mai fi auzit glasurile de tânguire ale văduvelor, ale orfanilor, ale săracilor și ale celor neajutorați care strigă la ceruri; nu ar mai fi fost împânzite judecătoriile cu petiții; nu ar mai fi răătăcit pe ulițe cei flămânzi; nu ar fi tremurat de frig frații noștri mai mici în Hristos, pe jumătate goi; nu ar mai fi fost pline temnițele de deținuți întemnițați pentru datorii; și, în sfârșit, nu ar mai fi existat săraci și amărâți, ci toate ar fi fost sigure, liniștite, pașnice – toți ar fi fost egali între ei. De aceea și Domnul Dumnezeu, părintește părăndu-I rău pentru neamul omenesc, ne-a dat porunca: „Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți” (Mt. 22, 39).

O, dragoste, uniunea desăvârșirii! Dragoste, de câte bunuri ne lipsim, atunci când nu te avem! Cu tine toate sunt bune și plăcute, iar fără tine toate sunt rele și potrivnice.